

başarıya
kanat aç

**5. SINIF
ÖĞRETEN KILAVUZ
SOSYAL BİLGİLER
KONU ANLATIMLI
ETKİNLİKLİ
SORU BANKASI**

YENİ İÇERİK

**MÜFREDATA
TAM UYUMLU**

**AKILLI
TAHTA**

**TAMAMI VİDEO
ÇÖZÜMLÜ**

**KORAY
VAROL**

**KYA
YAYINLARI**

**5. SINIF ÖĞRETEN KILAVUZ SOSYAL BİLGİLER
KONU ANLATIMLI - ETKİNLİKLİ
SORU BANKASI**

ISBN

978-625-6917-36-1

Yazar

Kva Yayın Kurulu

Yayıncı

KVA YAYINCILIK A.Ş.

Kuştepe Mah. Leylak Sok. No:1 K: 4 D: 16

Nursanlar İşmerkezi Şişli/İstanbul

0212 263 63 36

Yayıncı Sertifika No

41654

Dizgi-Mizanpaj

KVA Yayın Birimi

Kapak Tasarım

Ofisgraf

İstanbul

(533) 476 70 88

Baskı ve Cilt

WPC MATBAACILIK SAN. TİC. A.Ş.

Osmangazi Mah. Mehmet Deniz Kopuz Cad. No: 17/1 Esenyurt / İSTANBUL

Tel : 0212 886 83 30

Matbaa Sertifika No

50884

Bu kitabın her hakkı saklıdır. Hangi amaçla olursa olsun, kitabın tamamının veya bir kısmının KVA Yayıncılık AŞ. 'nin yazılı izni olmadan kopya edilmesi, fotoğraflarının çekilmesi, bilgisayar ortamına alınması, herhangi bir yolla çoğaltılması, yayımlanması veya başka bir amaçla kullanılması yasaktır. Bu yasağa uymayanlar, doğabilecek cezai sorumluluğu ve kitabın hazırlanmasındaki mali külfeti peşinen kabullenmiş sayılır.

EDİTÖRÜN SÖZÜ

Merhabalar,

Sevgili Öğretmenimiz;

Bu konu anlatımlı ve etkinlik soru bankası; konu akışının ve ünitelerin sıralamasına göre hazırlanırken tüm kazanımlar gözden geçirilmiş ve beceri temelli sorulardan oluşmasına dikkat edilmiştir. Güncel müfredata uygun özgün konu anlatımı, etkinlik ve farklı soru tarzlarından oluşmaktadır.

Bu kitapta yer alan sorular, merkezi sınavlarda çıkmış sorular ve örnek sorularla işlem düzeyi ve tarz bakımından benzerdir. Analiz ve kavrayış yeteneğini sınama bakımından sınavlarda çıkmış sorularla paraleldir.

Bu kitapta önce konu anlatımı, ardından etkinlikler, kazanım testleri ve yeni nesil testler bulunmaktadır.

Sevgili Öğrencimiz;

Sizlere yardımcı olup sizin daha iyiye gitmeniz için bu kitabı hazırladık.

Bir şeyi öğrenme aşamasında genellikle hepimiz belli bir seviyede zorlanırsınız. Bu normal ve doğal bir süreçtir. Eğitimde önemli olan nokta öğrenme çabasıdır. Okulda dersi iyi dinlemen, anlamadığın noktaları sorman, daha sonra öğrendiğin konularla ilgili soru çözmen ve takıldığın yerleri öğretmen ve arkadaşlarına sorman seni ileriye götürür. Bu sürekli kendi kendini besleyen bir durumdur. Sen yaptıkça ileri gidersin, ileri gittikçe yapabilme gücün artar, bunu istediğin ve buna inandığın sürece daha da ileri gidersin. Her yaptığından mutlu olup daha da güzelini yapmaya çalışman dileğiyle.

Sevgilerimle...

KVA YAYINLARI

*başarıya
kanat aç*

İstiklal Marşı

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül... ne bu şiddet bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl,
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim; bendimi çiğner, aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garb'ın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar;
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir îmânı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın... belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehîd oğlusun, incitme, yazıktır atanı;
Verme, dünyâları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ fışkıracak, toprağı sıksan şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.

Ruhumun senden, İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin ma'bedimin göğsüne nâ-mahrem eli!
Bu ezanlar-ki şehâdetleri dînin temeli
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli

O zaman vecd ile bin secde eder –varsa- taşım;
Her cerîhamdan, İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır rûh-i mücerred gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek Arş'a değer, belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl;
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Akif Ersoy

İÇİNDEKİLER

BİRLİKTE YAŞAMAK	7
EVİMİZ DÜNYA	37
ORTAK MİRASIMIZ	91
YAŞAYAN DEMOKRASİ.....	141
HAYATIMIZDAKİ EKONOMİ.....	189
TEKNOLOJİ VE SOSYAL BİLİMLER	233
CEVAP ANAHTARI	273

KONU

Gruplar ve Roller

Toplum içinde ortak hedef ve değerleri olan insanlar grupları meydana getirir. Birden çok grupta yer aldığımız için aynı anda birden fazla role de sahip oluruz. İçinde yer aldığımız ilk grup ailedir. Toplumun devamlılığı için gruplar arasındaki uyum ve destek oldukça önemlidir.

Toplumdaki gruplar

İş yeri

Aile

Müzik grubu

Rolümüz

Mühendis

Amca

Solist

Dâhil olduğumuz gruplarda birtakım rollere sahip oluruz. Dâhil olduğumuz gruplara ve üstlendiğimiz rollere göre çeşitli haklar elde eder ve sorumluluklar üstleniriz. Rol, bireyin ait olduğu gruptaki üstlendiği görevidir.

Aile

Rolümüz

Çocuk

Hakkımız

Sağlıklı bir barınma imkânına sahip olmak

Sorumluluğumuz

Evin kurallarına uymak, odamızı temiz tutmak, ev işlerine yardımcı olmak

Okul

Rolümüz

Öğrenci

Hakkımız

Sağlıklı ve güvenli bir ortamda eğitim almak

Sorumluluğumuz

Derslerimize çalışmak, okulun kurallarına uymak

Arkadaş grubu

Rolümüz

Arkadaş

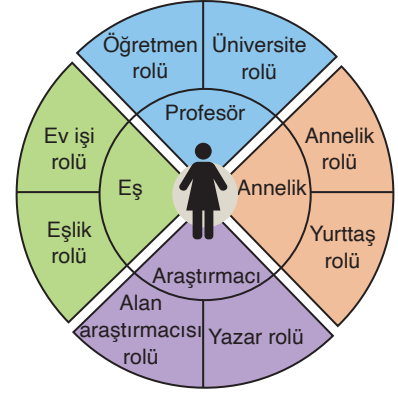
Hakkımız

Nitelikli ve eğlenceli vakit geçirme

Sorumluluğumuz

Saygılı davranmak, oyun oynarken kurallara uymak

Yer aldığımız gruptaki rollerimizin gereklerini yerine getirmek sorumluluk olarak isimlendirilir. Sonuç olarak rollerimize uygun davrandığımızda o rolle ilgili sorumluluklarımızı yerine getirmiş oluruz. Sorumluluklarımızı yerine getirerek başarılı ve mutlu bireylerin olduğu bir toplumun oluşmasına katkıda bulunuruz.

ETKİNLİK - 1

Günlük yaşantımızı dikkate alarak, aşağıda verilen grupları ve rolleri uygun yerlere yazınız.

Grup:

Rol:

Grup:

Rol:

Grup:

Rol:

Grup:

Rol:

ETKİNLİK - 2

Aşağıdaki görsellerde dâhil olunan bazı gruplar ve roller verilmiştir. Bu role sahip olan bireylerin hak ve sorumluluklarını boş bırakılan yerlere yazınız.

1. Hak:

Sorumluluk:

.....

2. Hak:

Sorumluluk:

.....

3. Hak:

Sorumluluk:

.....

ETKİNLİK - 3

Okul, spor takımları, müzik ve resim kulüpleri içinde yer aldığımız önemli gruplar arasındadır.

Buna göre, aşağıda verilen ifadelerden; haklarımız olanlara “H”, sorumluluklarımız olanlara “S” yazınız.

	H/S
1. Derslere geç kalmamak	
2. Düşüncelerimizi özgürce ifade etmek	
3. Okul araç ve gereçlerine zarar vermemek	
4. Okulun sosyal imkânlarından yararlanmak	
5. Arkadaşlarımızla uyum içinde olmak	
6. Ödevlerimizi zamanında ve eksiksiz yapmak	
7. Evin kurallarına uymak	
8. Boş vaktimizde istediğimiz bir aktiviteye katılma	

ETKİNLİK - 4

Aşağıdaki yargılardan doğru olanların sonuna “D”, yanlış olanların sonuna “Y” yazınız.

	D/Y
1. Dâhil olduğumuz gruplara göre rollerimiz değişmektedir.	
2. Bazı hak ve sorumluluklarımız birden fazla rolümüzle ilişkili olabilmektedir.	
3. Dâhil olduğumuz ilk grup okuldur.	
4. Aynı anda birden fazla role sahip olabiliriz.	
5. Dâhil olduğumuz gruplarda yalnızca bir role sahip oluruz.	
6. Bazı rollerimiz hayat boyu değişmez.	
7. Kendimize karşı sorumluluklarımız da vardır.	
8. Kişi aynı anda birden çok role sahip olabilir.	
9. Ortak hedef ve değerleri olmayan insanlar bir grup oluşturur.	
10. Rollerimiz arttıkça sorumluluklarımız da artar.	

ETKİNLİK - 5

Ayça, beş gün içinde katılacağı bazı etkinlikleri aşağıda sıralamıştır.

Pazartesi : Okul çıkışında sosyal sorumluluk ekibiyle huzurevini ziyaret edeceğiz.

Salı : Akşam yemeği için salata yapma sırası bende.

Çarşamba : Sınıf nöbetçisiyim, sınıfın derse hazırlanmasında sınıf başkanına yardım edeceğim.

Perşembe : Komşumuzun kızı Ceylin'e performans ödevini araştırmasında yardım edeceğim.

Cuma : Amcam hastaneden çıkıyor, akşam ailecek hasta ziyaretine gideceğiz.

Buna göre Ayça beş gün içinde söz konusu hangi gruplara dahil olmuştur? Yazınız.

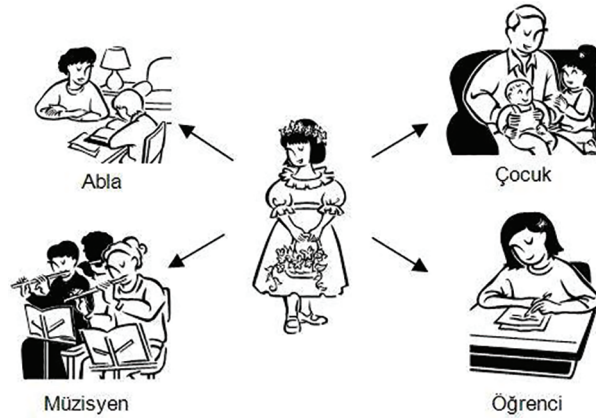
.....

.....

.....

ETKİNLİK - 6

Aşağıdaki görsel hangi bilgileri anlatmak için hazırlanmıştır? Yazınız.

.....

.....

.....

1.

Ablamın kardeşiyim,
Annemin oğluyum,
Dedemin torunuyum.

Buna göre Semih ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Birden fazla role sahiptir.
- B) Evdeki iş bölümüne katılmıştır.
- C) Haklarının farkındadır.
- D) Rollerinin gereğini yerine getirmemiştir.

2.

- Bireyin ait olduğu grup veya kurumlarda üstlendiği görevlere (...?...) denir.
- Yasal veya toplumsal olarak bireylere tanınan yetki ve kazançlara (...?...) denir.

Yukarıdaki boşluklara sırasıyla aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

A) Prestij, hak	B) Rol, hak
C) Hak, rol	D) Rol, sorumluluk

3.

Okul voleybol takımı kaptanıyım. Müzik kulübünde şarkı söylüyorum. Okulda öğrenciyim. Sena adında bir kız kardeşim var.

Buna göre Selda, aşağıda verilen rollerden hangisine sahip değildir?

A) Abla	B) Solist
C) Grup lideri	D) Sınıf başkanı

4.

Kocaman bir gemide küçük mü küçük bir çivi varmış. Bu çivi gemi tahtalarını birbirine bağlayan çivilerden biriymiş. Çivi her gün başkalarının yaptıklarını görürmüş. Kendi kendine:

“Bu gemide herkes çok önemli işler yapıyor. Ama ben küçüğüm. Ben bu gemide hiçbir işe yaramıyorum. Bari buradan çıkıp gideyim” demiş.

...

Bu konuşmaları gemide duymayan kalmamış. Bütün levhalar, tahtalar, çiviler, halatlar, lastikler hep bir ağızdan küçük çiviye seslenmişler,

— Sakın ha, yerinden ayrılma! Yoksa gemi paramparça olur. Hepimiz derinlerde kayboluruz.

İşte o zaman küçük çivi yaptığı görevin ne kadar önemli olduğunu anlamış.

Yukarıdaki bilgilerden yola çıkarak küçük çiviyle ilgili asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangidir?

- A) Üstlendiği rolün önemini geç de olsa anlamıştır.
- B) Sorumluluklarının farkında olup ona göre davranmıştır.
- C) Diğer üyelerle iş birliği içerisinde.
- D) Diğerlerinin görevlerini küçümsemiştir.

5.

- Sınıf kurallarına uymak
- Dersi dikkatli dinlemek
- Sınıfı ve okulu temiz tutmak
- Ödevleri ve görevleri zamanında yerine getirmek

Yukarıda verilenler aşağıdakilerden hangisine karşı sorumluluklarımızı ifade eder?

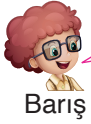
A) Akrabalara	B) Arkadaşlara
C) Öğretmenlere	D) Tiyatro grubuna

6. Elif ailesine, okuluna ve içinde yaşadığı topluma karşı sorumludur. Üzerine düşen görev ve sorumlulukları zamanında yerine getirir.

Aşağıdakilerden hangisi Elif'in ailesine karşı yerine getirmesi gereken sorumluluklarından biridir?

- A) Kimsesiz çocuklara yardım etmesi
- B) Ev işlerinde annesine yardımcı olması
- C) Sınıfındaki eşyaları özenle kullanması
- D) Parkta, çevredekileri rahatsız etmeden oyun oynaması

7.

Evde çocuk, okulda öğrenci, mahallede arkadaşım.

Barış

Barış'ın bu açıklaması aşağıdaki yargılardan hangisine örnek olur?

- A) Bireylerin hakları kanunlarla güvence altına alınır.
- B) Hak elde etmek için sorumluluklarımızı yerine getirmeliyiz.
- C) Kişiler, birden fazla grupta yer alırlar.
- D) Hak ve sorumluluklarımızı bilmeliyiz.

8.

...?...
Zeynep;
• Okula gitti.
• Hastalandığında hastanede muayene oldu.
• Okulda, okul temsilcisi seçimlerine katıldı.
• Arkadaşlarıyla parkta oyun oynadı.

Bu tablonun başlığı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Zeynep, çalışma hakkını kullanıyor.
- B) Zeynep, etkin bir öğrencidir.
- C) Zeynep, sorumluluklarını biliyor.
- D) Zeynep, haklarını kullanıyor.

9. Bireyin içinde yaşadığı toplumun bir üyesi olma sürecine sosyalleşme denir. Bu süreçte birey, toplumun kültürel değerlerini öğrenir ve kendine has beceriler edinir. Sabah uyandığımızda ailemize "Günaydın." demek, kahvaltı bittikten sonra annemize "Eline sağlık." deyip teşekkür etmek, aile büyüklerimiz işe giderken onları güler yüzle uğurlamak aile içinde sosyalleşmeye örnektir. Okula gittiğimizde arkadaşlarımızla selamlaşmak, onların hatırını sormak, evden getirdiğimiz yiyecekleri arkadaşlarımızla paylaşmak okulda sosyalleşmeye örnektir.

Buna göre sosyalleşme sürecini tamamlayan bireyler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bireysel hareket etme eğilimi artar.
- B) Kendi kararlarını kendi alabilir.
- C) İş birliği yapabilme becerisi kazanır.
- D) Kendine olan özgüveni artar.

10.

Türkü

Merhaba arkadaşlar! Ben Türkü. Ben de sizler gibi 5. sınıfa gidiyorum. Geçen hafta hasta olduğum için okula gidemedim. Babam beni hastaneye götürdü. Doktor benimle ilgilendi. Hasta olarak sağlık hizmeti aldım. İlaçlarımı almak için eczaneye gittik. Doktorun tavsiyelerine uyduğum için kısa sürede iyileştim.

Buna göre Türkü aşağıdakilerden hangisine değmemiştir?

- A) Yer aldığı sosyal gruplara
- B) Sorumluluklarına
- C) Kişisel haklarına
- D) Sosyal faaliyetlerine

11.

...?...	Okul
...?...	Öğrenci
...?...	Eğitim alma

Yukarıdaki tabloda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi yazılamaz?

- A) Rolümle ilgili haklarım
- B) Rolümle ilgili görev ve sorumluluklarım
- C) Yer aldığım kurum
- D) Üstendiğim rol

1.

"Vatanını en çok seven, görevini en iyi yapandır."

Aşağıdakilerden hangisi Mustafa Kemal'in bu sözüyle ilişkilendirilebilir?

- A) Etkili bir vatandaş olmanın bir gereği de vatanını sevmektir.
- B) Görev ve sorumluluklarımızı hakkıyla yerine getirmeliyiz.
- C) Haklarımız doğrultusunda hareket etmeliyiz.
- D) Sorumluluklarımız haklarımızdan önce gelir.

2.

Grup veya kurum	Sahip olunan rol
Okul	●
▲	Solist
Futbol takımı	★

Yukarıdaki tabloda bazı işaretlerle gösterilen yerlere aşağıdakilerden hangileri yazılmalıdır?

	●	▲	★
A)	Öğrenci	Müzik kulübü	Kaleci
B)	Müzik kulübü	Öğrenci	Başkan
C)	Başkan	Müzik kulübü	Aile
D)	Kaleci	Öğrenci	Solist

3.

Görev ve sorumluluklarımızı yerine getirirken planlı çalışmak önemlidir. Bir işi sonuçlandırmak için neyin, ne zaman yapılacağını önceden düzenlenmesine plan denir. Planlı çalışmak, bireyi başarıya götürdüğü gibi işlerimizi de zamanında ve düzgün bir şekilde sonuçlandırmamızı sağlar. Planlı çalışmak, başarılı bir bireyin sahip olduğu özelliklerden biridir. Buna karşın işlerini bir plan dahilinde yapmayan yani gelişigüzel yapan bireyler başarıya ulaşamayabilir. Bu nedenle işlerimizi zamanında ve başarılı bir şekilde sonuçlandırmak istiyorsak görev ve sorumluluklarımızı yerine getirirken planlı hareket etmeye özen göstermeliyiz.

Buna göre aşağıdaki bilgilerden hangisi konusu bakımından metindeki bilgilerle aynı doğrultudadır?

- A) Aile, toplumun en küçük birimi olarak kabul edilmektedir. Temel ihtiyaçlarımızı ailemizin yardımıyla karşılarız. Onlar sayesinde bebeklikten çocukluğa, çocukluktan yetişkinliğe geçeriz. Bu nedenle aileyi, içinde yer aldığımız en önemli grup olarak niteleyebiliriz.
- B) Evimizi temiz ve düzenli tutmak, ev işlerini yaparken aile büyüklerimize yardımcı olmak, aile bireylerine sevgi ve saygı göstermek sorumluluklarımızdan bazılarıdır. Okulla ilgili çalışmaları zamanında ve eksiksiz yapmak, okul eşyalarını özenli bir şekilde kullanmak, okulun ortak bir yaşam alanı olduğunu bilerek hareket etmek, okul kurallarına uymak da sorumluluklarımız arasındadır.
- C) Sadece ders çalışmak, sadece oyun oynamak, sadece televizyon izlemek doğru değildir. Hayatımızda bir denge kurmaya özen göstermeliyiz. Sizin için neyin önemli olduğunu belirlemeniz zamanı yönetme açısından önemli bir adım olacaktır.
- D) Kitap okumak, insanın bilgi birikimini artırdığı gibi düşünce dünyasını zenginleştirir. Bu nedenle kitap okumayı hayatımızın bir parçası hâline getirmeliyiz.

4. Aşağıdaki öğrencilerden hangisi görev ve sorumluluğundan bahsetmiştir?

- A) Ailem barınma ihtiyacımı karşılıyor.
Seyhan
- B) Okulda düzenli olarak eğitim alıyorum.
Eren
- C) Hastanede tedavi oldum.
Beril
- D) Planlı ve düzenli çalışmalıyım.
Yakup

5.

Bu görselden yararlanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Rollerin getirdiği sorumluluklar birbirinden farklıdır.
- B) Roller zaman içinde değişebilir.
- C) Kurumlardaki rollerimiz yasalarla belirlenmiştir.
- D) Bireyin, bir grup içinde farklı rolleri olabilir.

6.

Grup Üyeleri	Gruptaki Rolü	Grup Üyelerinin Görevleri
Aylin 	İletişimci 	Görüşülecek kişilerle iletişime geçmek, görüşme yerini ve zamanını belirlemek.
Ümit 	Sunucu 	Görüşülen kişilere konuyla ilgili bilgi vermek, grup üyeleriyle beraber sorular sormak ve görüşmeleri koordine etmek.
Uğur 	Kameraman 	Görüşmelerin kamerayla çekimini yapmak.
Rezan 	Teknik destek elemanı 	Görüşmeyle ilgili kayıtları elektronik ortama aktarmak.

Bu görseldeki bilgilere göre grubun bu özellikleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Üyelerin birlikteliği uzun sürelidir.
- B) Üyeler arasında iş bölümü vardır.
- C) Üyeler, bir amaç için bir araya gelmişlerdir.
- D) Üyelerin rolleri üstlendikleri görevlere göre değişir.

Kültürel Özelliklere Saygı ve Birlikte Yaşama Kültürü

Binlerce yıllık geçmişe sahip olması ve birçok medeniyete ev sahipliği yapması nedeniyle ülkemizde kültürel özellikler çeşitlilik göstermektedir. Bir toplumda nesilden nesile aktararak yaşatılan gelenek, görenek, inanış, düşünce ve sanat varlıklarının tümüne kültür adı verilir.

Kültür, bir milletin tarih boyunca meydana getirdiği maddi ve manevi değerlerinin bütünüdür. Toplum içinde dayanışma, birlik ve beraberliğin sağlanmasında önemli bir yer tutar. Kültür, bir toplumu millet yapan ve diğer milletlerden ayıran önemli bir değerdir. Örneğin Türk kültürü, Türk milletin hayat tarzını yansıtır.

Yemekler, halk oyunları, mimari yapılar, geleneksel el sanatları, kıyafetler, halk ozanları ve türküler ülkemizin kültürel özelliklerini oluşturan unsurlarına birer örnektir. Yaşadığımız yerdeki kültürel özellikler, ülkemizin bir başka yerindeki kültürel özelliklere benzeyebilir veya bu yerlerdeki kültürel özelliklerden farklı olabilir.

Tarihi cami ve türbelerin duvarlarında, köşk ve sarayların iç ve dış cephelerinde çinilik sanatının inceliklerini görebiliriz. Çinilik sanatı günümüzde önemini korumayı başarmıştır. Bunun yanında günümüzde vazolara, tabaklara, fayanslara işlenen motifler ile yapılan çini eserler, çeşitli mekânların süslenmesinde de kullanılır. Çinilik denilince akla ilk gelen şehrimiz Kütahya'dır.

Ülkemizde zeytin, Ege ve Akdeniz kıyılarında bolca yetiştirilir. Bu yerlerde sebze yemekleri genellikle zeytinyağlı enginar, zeytinyağlı biber dolması, kabak çiçeği dolması, deniz börülcesi Ege ve Akdeniz kıyılarında sıkça yapılan yemeklere örnektir.

Horon, Karadeniz yöresine ait olan ve genellikle kemençe müziği eşliğinde oynanan bir halk oyunudur. Hızlı hareketlerle oynanan bir halk oyunudur. Hızlı hareketlerle oynanan horonun Karadeniz'in dalgalı denizini ve yaşama şartları zor doğasını yansıttığı bilinir. Horon, el ele tutuşarak bir sıra şeklinde ya da halka oluşturarak oynanabilir.

Halıcılık, el sanatlarımız içinde önemli bir yere sahiptir. Orta Asya Türkleri döneminden beri Türkler halıcılık sanatıyla ilgilenmişlerdir. Ülkemizde halı yapımında genellikle doğal kök boyalar kullanılır. Türk halılarında genellikle geometrik motifler, doğa tasvirleri, çiçek motifleri işlenir. Tarihte bilinen ilk Türk halısı MÖ 3. yy'dan kaldığı tahmin edilen Pazırık halısıdır. Günümüzde Ladik, Gördes, Hereke, Bünyan ve Isparta; halılarıyla ünlü yörelerimizdir.

Dini, millî veya mevsimlik bayramlarımız bir arada yaşamamıza katkı sağlayan kültürel öğelere örnektir. Ramazan ve Kurban Bayramı dini bayramlarımızdır. Dini bayramlarda aile bireyleri bayramlaşır; akrabalar, komşular, arkadaşlar ziyaret edilir. Büyükler ziyaret edilerek elleri öpülür. Bayramlarda sofralar kurulur, akraba ve komşularla bir arada yemekler yenilir. Birbirine dargın insanlar barışır. Uzun süre birbirini görmeye fırsat bulamayanlar bayramlarda birbirini ziyaret eder. Eve gelen misafirlere ikramlarda bulunulur. Bayramlarda kimsesiz çocukların kaldığı yurt ve yuvaları, yaşlıların kaldığı huzurevlerini ziyaret etmek, oralarda kalanların bayramını kutlamak da güzel bir davranıştır. Bayramlar toplumu oluşturan bireylerin ortak duygu ve düşüncelerle hareket etmesini sağlar. Birlik ve beraberliğimiz, sevgi ve saygı duyguları bayramlarda güçlenir.

Millî bayramlarımız, Kurtuluş Savaşı yıllarında kazandığımız başarıları simgelemektedir. Her yıl ülkemizde büyük coşkuyla kutlanan bu bayramlarda bir araya gelerek birlik ve beraberliğimizi milletçe göstermek imkânı buluruz. Bu günleri kutlarken ülkemizi düşman işgalinden kurtaran atalarımızın başarı ve kahramanlıklarını anarız. Bize emanet olarak bıraktıkları değerleri hatırlarız. Millî bayram günlerinde insanlar evlerine bayraklar asar. Öğrenciler sınıflarını süsler. Okullarda o günün anlam ve önemini belirten programlar düzenlenir.

Nevruz, her yıl 21 Mart tarihinde mevsimlik kutlanan bir bayramımızdır. Nevruz Bayramı "baharın müjdecisi" olarak bilinir. Nevruz "yeni gün" anlamına gelir. İlkbahar mevsiminin gelmesiyle havalar ısınmaya, ağaçlar çiçek açmaya ve toprak yeşermeye başlar. Nevruz'un, Anadolu'da ve Orta Asya'da köklü ve zengin bir kültürel geçmişi bulunmaktadır. İnsanlarımız bu bayramda birlik ve beraberlik içinde hareket eder. Nevruz bayramında insanlar bir arada halk oyunları oynar. Geleneksel yemekler yapılır, kıyafetler giyilir.

Hıdırellez, her yıl 6 Mayıs tarihinde kutlanan mevsimlik bir bayramımızdır. İnsanlar bu bayramı kutlamak için bir araya gelir, oyunlar oynar, yemekler yer ve sohbet ederler.

Türk kültürünü ve âdetlerini yansıtan, kuşaktan kuşağa aktarılan çeşitli geleneksel çocuk oyunlarımız vardır.

Beştaş

İstop

Körebe

Dünya'nın başka bölgelerinde kültürel öğelerin neler olduğunu görelim.

Türkmen halısı

Telpik

Türkmenistan'da erkekler koyun postundan yapılan bir başlık olan telpik takarlar. Düğünlerde et, havuç ve baharatlarla harmanlanmış, pirinçten yapılan plov (Türkmen pilavı) misafirlere ikram edilir. El sanatlarının başında Türkmen halı dokumacılığı gelir. Kötülükleri kovduğuna inanılan kırmızı ve tonları kıyafetleri bolca kullanılır. Türkmen sazı, müziğinde önemli bir yer tutar.

Hellim peyniri

Mendil Kıbrıs havası

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden kızartılmış hellim peyniri, Kıbrıs mutfağının geleneksel peyniridir. Keten kumaştan yapılan lefkara nakışı geleneksel el sanatıdır. Müzik aletlerinden en çok darbuka, zurna ve ud kullanılır. Kuzey Kıbrıs genelinde en çok oynanan ve sevilen oyun olan sirto, mendil ile oynandığından halk arasında mendil havası olarak da bilinmektedir.

Rusya'da kadınların giydiği uzun ve kalın askılı elbiseye safaran denir. Bu elbise, Rus başlığı olarak bilinen kokoşnikle birlikte giyilmektedir. En eski bayramları olan ve coşkuyla kutlanan Maslenitsa, Türk kültüründeki baharın gelişinin kutlandığı Nevruz Bayramı'na benzemektedir. Düğünlerinde kız tarafının evine giden damat, eğlence amaçlı bahşiş ödemek zorundadır. Lahana, turşu, soğan gibi ürünler içeren vinegret salatası ve zeytin salatası Rusya'da en çok tercih edilen salata türleridir. Balalaika ve gusli Rusya'nın önemli müzik aletlerindendir.

Kokoşnik

Balalaika

Gusli

Gadulka

Kukeri

Bulgaristan'da başlıca müzik aletleri davul, zurna ve yaylı bir çalgı olan gadulkadır. Bulgar erkekleri Surva Festivali'nde hayvan kürklerinden yapılmış, kukeri adı verilen çeşitli kostümleri giyerler. Sıcak ve soğuk servis edilen çorbalar Bulgaristan mutfağında önemli bir yer tutar. Kalaycılık, ateşle doğrudan temas eden bakır kaplara özel bir kaplamanın uygulandığı el sanatıdır.

Ülkemize yurt dışından eğitim veya turizm amaçlı birçok misafir gelmektedir. Bizler, kültürümüzün önemli bir değeri olan Türk misafirperverliği gereği ülkemize gelen misafirleri dil, din, renk ayrımı yapmadan saygı ve sevgiyle karşılarız. Misafirperverliğimizden ve kültürel saygımızdan etkilenen bu misafirlerin bir kısmı ülkemize yerleşmeyi tercih etmektedir. Bu durum ülkeler arası etkileşimi artırır. Milletler arasındaki ön yargıları ortadan kaldırarak bir arada mutlu ve huzurlu bir şekilde yaşamamız için ortam sağlar.

Tarih boyunca milletimiz mazlumun yanında olmuştur. Ülkemizde son yüzyılda Balkanlar, Kafkaslar, Afganistan, Irak, Suriye gibi farklı coğrafyalardan gelen milyonlarca insana kapılarını açmış; ekmeğini ve aşını bu insanlarla paylaşmıştır. Devletimiz, iç karışıklıklar ve savaş gibi sebeplerden ülkemize gelen birçok sığınmacıyı geçici koruma kapsamına almış ve sığınmacılara yönelik insani bir yaklaşım sergilemiştir. Ülkemize sığınan bu insanların Türk milletıyla uyum içinde yaşamalarını sağlamak için farklı projeler hayata geçirilmiştir.

ETKİNLİK - 7

Aşağıdaki görselde boş bırakılan yerlere kültür kavramı ile çağrışım yapan kelimeleri yazınız.

ETKİNLİK - 8

Türkiye ve dünya genelinde oynanan geleneksel oyunlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Üçtaş	Türkmenistan, Hindistan
Beştaş	Endonezya, Kırgızistan, Kore Cumhuriyeti, Yunanistan
Dokuztaş / çanak / yedikule	Hindistan, Suriye
İstop	İtalya, Romanya, Kolombiya
Körebe	Nijerya, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Almanya, Fransa, İngiltere

Kültürel öğelerimizden bazılarının başka ülkelerde de görülmesi size ne düşündürmektedir? Yazınız.

.....

.....

.....

ETKİNLİK - 9

Aşağıdaki görsellerde verilen öğelerden Türk kültürüne ait olanlara “✓”, ait olmayanlara “X” işareti koyunuz.

ETKİNLİK - 10

Aşağıdaki yargılardan doğru olanların sonuna “D”, yanlış olanların sonuna “Y” yazınız.

	D/Y
1. Kültürel öğeler başka kültürleri hem etkiler hem de etkilenir.	
2. Kültürel öğeler kendine özgü özellikleriyle diğer kültürlerden ayrılır.	
3. Kültürel özelliklere saygı duymak birlikte yaşamın temel kurallarından biridir.	
4. Kültürel etkileşimde tek etken turizmdir.	
5. Bir kültürün ögesi olan çocuk oyunları sadece o kültüre aittir.	

ETKİNLİK - 11

Türk kültüründe bireylerin birbiriyle selamlaşması; el sıkışma, sarılması, başı öne eğme, el öpme vb. şekillerde yapılmaktadır. Japonya’da insanlar başlarını hafifçe öne eğerek selamlaşmaktadır. Filipinliler, kendinden büyük kişilerin elini alnına koyarak selamlaşırlar. Fransa’da insanlar, selamlaşmak için birbirini yanaktan öperler. Yunanlar, sadece tanıdıklarının sırtına veya omuzlarına dokunarak selamlaşırlar. Yeni Zelanda’daki Maori halkı ise selamlaşmak için burun ve alınlarını birbirine bastırırlar.

Bu metne göre aşağıdaki yargılardan doğru olanların sonuna “D”, yanlış olanların sonuna “Y” yazınız.

	D/Y
1. Bazı davranışlar kültüre göre değişiklik gösterebilir.	
2. Selamlaşma birlikte yaşamaya katkı sağlar.	
3. Kültürel öğelerin farklılaşması, insanların dini değerleriyle doğrudan ilgilidir.	
4. İnsan davranışlarının anlamlandırılmasında kültürel değerler tek başına yeterlidir.	
5. Bir kültür için doğru olan davranış kalıbı başka bir kültür için yanlış olabilir.	

ETKİNLİK - 12

T.C. Millî Eğitim Bakanlığınca ülkemizin yetişmiş insan kaynağı ihtiyacını karşılamak amacıyla İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Hollanda gibi farklı ülkelere gönderilen üç bine yakın Türk öğrenci bu ülkelerde öğrenim görmektedir. Öğrenciler, gittikleri ülkelerde mesleki ve kültürel gelişimlerini destekleyen eğitimler alarak bu ülkelerin dili, kültürel mirası ve çeşitliliği hakkında da bilgi edinmektedir.

Bu metne göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

a) Farklı kültürel özelliklere sahip insanların bir araya gelmesini gerektiren durumlardan hangisine örnek verilmiştir? Yazınız.

.....

.....

b) Kültürel öğeler etkileşime açık mıdır?

.....

.....

c) Kültürel özelliklerin yayılmasına neden olan etkenlerden üç tanesini yazınız.

.....

.....